

BISERICA și ȘCOLA.

Foia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria :
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 d. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Esamenele finali în școlile noastre elementare.

Se apropiă timpul, ca școlile noastre elementare să dea samă sfintei noastre biserici și poporului credincios despre progresul făcut pe terenul instrucțiunii și educațiunii în decursul anului școlastic, carele espiră. Chiar pentru această credem, că este bine, să ne ocupăm de astă dată de această cestiune atât din punctul de vedere al administrațiunii școlastice, cât și din motivul, ca și prin esamine să putem contribui la întărirea și potențarea interesului poporului credincios față de școlile noastre censionale, precum și din motivul, ca învățătorul însuși din rezultatul obținut cu elevii la esamenul final să potă medita asupra activității sale de preste an, și să potă observa și eventualele greșeli.

Esamenul final este pentru învățătorii o dare de sémă, pentru administrațiunea școlară un mijloc de a-se convinge despre stadiul, în carele se găsesce instrucțiunea și educațiunea în școlile noastre, ca pe această basă se potă lua dispusețiunile de lipsă pentru îmbunătățirile trebuincioase, ér pentru elevi și părinți esamenul este o sərbătóre.

După stadiul de astăzi al metodicii învățătorul cu incepere din ziua primă a anului școlastic esaminează pre elevii săi în mod nentrerupt în tot decursul anului. Din punct de vedere didactic încă este o mare deosebire între răspunsurile, ce le dau elevii, când sunt esaminați din o singură lecțiune și între răspunsurile, ce le dau elevii în esamenul final din întreg materialul propus din singuratecile obiecte de învățământ în decursul unui an. O lecțiune bine predată elevii o învață ușor, pentru că dacă învățătorul prin metoda sa nimerit le descéptă atențiunea

și interesul către obiect elevii cu spiritul lor ager cuprind și reproduc ușor tot ceea ce învață. Chiar această grabnică cuprindere și reproducere a elevilor însă potă să fiă, și este în adevér pentru învățătorii de multe ori o împrejurare, carea îl-seduce, ca să ia cu elevii în decursul anului material mai mult, seau cel puțin în o formă mai estensivă, decât pot elevii faptice să-l consume, și să și-l însuşescă. Această împrejurare are pentru elevi nefericite urmări, si anume împedecă desvoltarea unei judecări clare și a capabilității elevilor de a judeca cu claritatea trebuincioasă asupra celor învățate. Chiar această claritate a judecării elevilor ne este momentul cel mai prețios în educațiune; ér deprinderea elevilor a judeca clar nu o putem obține prin cuantitatea materialului de învățământ, ci prin calitate, prin intensivitate. „Non multa sed multum“ diceau bătrânii să avem în vedere la învățământ. Principiul acesta sustă si astăzi în educațiune în întreg cuprinsul său. Ținta trebuie să-ne fie, ca tot ceea ce învață elevii să învețe bine, ér dacă elevii au învățat bine, seau nu materialul propus, învățătorul se convinge cu deosebire la esamenul final, când elevii răspund din întreg materialul propus, în decursul unui an. Dacă elevii răspund precis și cu o judecată clară, este dovadă, că învățătorul a ținut cont în predarea materialului de învățământ atât de estensiune, cât și de intensivitate; ér dacă elevii răspund mai puțin precis, seau numai pre nimerite, atunci este dovadă, că învățătorul a trecut pré repede preste materialul de învățământ.

Materialul de învățământ, cu adevérat, este prescriș prin planul de învățământ; dar în privința estensiunii învățătorului până la un anumit

grad fi-este lăsată mână liberă ; și învățătorul chibzuieste estensiunea după individualitatea și gradul de cultură al elevilor astfel, ca estensiunea în singuratecile materii de învățământ se nu se estindă nici odată pre conta intensității.

Acesta este în prima linie câștigul, carele îl-are învățătorul din esamenele finale în ceea ce privesce metodel. Își-vede învățătorul în esamenul final rezultatul activității sale de un an și are ocasiunea a și face conclusiunile pentru viitoriu.

Administrațiunea școlară apoi prin esamene constată stadiul, în carele se găsește învățământul. Vede, și constată acest stadiu atât organele administrative din parochiă, cât și organele administrative ale eparchiei, inspectorii școlari. Și pentru ambe aceste organe este întru rezolvirea agendelor ulterioare pre terenul învățământului de o deosebită importanță cunoșcerea esactă a acestui stadiu.

Dar să ne lămurim !

Pentru mulți din învățătorii nostri este o mare greutate, că în unele comune pruncii mai cu seamă în lunile de vară nu cercetază școla destul de regulat. La esamen se vede acesta din răspunsuri, pentru că altcum răspunde de esemplu un prunc, care a cercetat școla regulat, și altcum răspunde un prunc, carele nu a cercetat școla destul de regulat. Îngrijirea de cercetarea școlei aparține în prima linie în sarcina comitetului parochial, și respective a comisiunii școlare. Și membrii comitetului parochial fiind de față la esamen împreună cu părinții au ocasiune să afe un mod lesnicios pentru ameliorarea frecunțațiunii școlare. Inspectorii școlari de altă parte ved, și se conving din rezultatul esamenului atât despre zelul și capacitatea învățătorului, cât și despre modul, în carele organele din parochiă și-au împlinit datorința față de școlă ; ér pre basa celor vedute și esperiate pot informa în mod esact superioritatea diecesană asupra dispusățiunilor ulterioare !

Administrațiunea școlară mai cu sémă în împrejurările grele, în cari se găsește astăzi școlele noastre, este o funcțiune, și respective un șir nemărginit de funcțiuni din cele mai grele. Administrațiunea școlară recere multă bunăvoință, mult zel, mult tact și multă înțelepciune, ca școla să pótă funcționa cu succesul, care îl-dorim. S'a đis adecă, și se đice și astăzi, că școla este învățătorul. Și cu adevărat așa este. Învățătorul zelos și capace pótă face multe îmbunătățiri în școlă. Dar aceste îmbunătățiri devin și mai multe și mai spornice și mai

trainice, dacă învățătorul bun este ajutat în gréua sa chiámare de părinți, de societate și cu deosebire de tóte organele administrațiunii școlare.

Să-ne lămurim puțin și în această privință. Se đice adecă din multe părți, că în școlele de astăzi în genere nu ar fi disciplină de ajuns, seau cel puțin nu este disciplina aceea severă, carea esista mai nainte în școlă.

Nu voim a cerceta, dacă, și întru cât este adevărată această aserțiune. Un lucru este însă, și rămâne fapt neîndoios, că chiar întru promovarea spiritului de disciplină în elevi, ajutorul societății și al organelor administrațiunii școlare esercéză o influință din cele mai binefăcătoare, ér pentru a poté să dăm învățătorului acest ajutoriu ni-se înfățișeză ca o bună ocasiune chiar esamenul final. Din răspunsurile elevilor și din ținuta lor vedem, credem, în mod nimerit, dacă în școlă este, seau nu, destul de alimentat sémțul de disciplină în elevi. Și ochiul ager al inspectorului școlar, ca conducătorul esamenului și al membrilor încredințați cu administrațiunea școlară din parochiă pot să vadă stadiul, în carele se găsește disciplina școlară, și pot studia și cunoșce și causele, și în urmare pot dispune asupra celor ulterioare în deplină cunoscință de cauză. Astfeliu esamenul final pótă servi de un mijloc, prin carele, și după carele să potem îndrepta ceea ce are trebuință de îndreptat.

Credem, că nu greșim, când constatăm, că în esamenul final se poté vedé mai bine decât ori când altă dată părțile bune și părțile rele ale unei școle, pentru că esamenul este bilanțul școlei. Cu deosebire este de mare și neapărată trebuință ca ochii organelor administrațiunii școlare să scruteze, întru cât școla a potut promova, seau nu, în deplină măsură cele două momente însemnate în educațiune : sémțul și plăcerea de studiu și sémțul de disciplină.

Învăță elevul în școlă multe ; dar o școlă nu și-a împlinit misiunea prin acesta nici pre departe. Mai trebuie ceva : și acest ceva este de mai mare valóre decât tot ceea ce a învățat elevul în școlă, ér acest ceva este, ca școla să deprindă pre elev, ca el însuși să pótă învăța mai departe în viață.

Se deprinde elevul în școlă și prin școlă la disciplină și la bună cuviință, dar și pre acest teren școla și-a făcut datorința în deplină măsură numai dacă a potut planta în elevi consciința de disciplină, altcum nu.

Tóte aceste împrejurări se pot scruta din incidentul examenelor finale prin organele administrației școlare — căutându-se cu deosebire cauzele.

Privind și judecând asupra examenelor finale din acest punct de vedere, examenul este o controlă asupra activității învățătorilor, mai departe o controlă asupra activității școlii în genere și în acelaș timp și un mijloc prin carele învățătorilor să le pótă veni în ajutoru administrațiunea școlară întru ridicarea și prosperarea învățământului nostru confesional.

Școla elementară după menițiunea ei predă în elemente tóte cunoștințele trebuincioase pentru viață și având școlile nóstre, ca pentru valórea acestor cunoștințe să alimenteze cu deosebiro simțul de pietate creștinescă și simțul de alipire și iubire cătră biserica strămoșescă, atât la învățământul religiunii, cât și în genere la învățământul din tóte celelalte obiecte, ochii organelor administrative școlare trebuie să fie ațintiți cu deosebire și în prima linie și în acéstă direcțiune, ca să se vadă și cunóscă dacă și întru, cât școlile nóstre alimenează în măsură corespunđătoare în elevi spiritul bisericeii, și simțul de pietate creștinescă.

Simțul de pietate creștinescă este bunul cel mai mare al omului în acéstă viață, este făclia vecinic arđetóre care luminează omului calea pre marea cea necunoscută a acestei vieți.

Simțul de pietate creștinescă este în acelaș timp cel mai puternic stimul și adevératul motor pentru a planta în elev simțul și plăcerea de lucru, și simțul și plăcerea de disciplină.

Pe simțul de pietate creștinescă basăm noi tot viitoriul școlilor nóstre, pentru-că acest simț produce în elev și în om în genere plăcerea și dispozițiunea inimei de a să simți între tóte împrejurările dependent de voința lui Dumnezeu de a alimenta în mod viu și neîntrerupt în inima omului raportul dintre om și Dumnezeu conform doctrinei celei vecinice a evangheliei și desvóltării istorice a bisericeii și în acelaș timp a produce în inima omului voința și aplecarea de a gândi și a lucra conform voinței lui Dumnezeu.

Cestiunea de care vorbim trebuie să fie considerată în esamene din partea organelor administrației școlare aprețuită după adevérata ei valóre, atât în judecata asupra activității desvóltate de învățătoriu, cât și asupra agendelor ulterioóre.

Pentru elevi împrejurarea, că în esamen răs-pund în ființa de față a inspectorului școlar a părinților și a fruntașilor comunei este un însemnat stimul la diligință și la desvóltarea plăcerii și ambițiunii de a studia; ér pentru părinți și în genere pentru poporul credincios progresul ce l'a făcut învățătoriu cu elevii, desvóltă și alimentează în părinți și în popor interesul față de școlă, ceea ce pentru desvóltarea ulterioară a școlilor nóstre este un moment de mare valóre.

Din tóte acestea urmază, că este o însemnată trebuință, ca examenelor finale, să-le dăm cu toții importanța și caracterul sərbătoresc, carele li-se cuvine.

Modificațiunile conștiinței.

— Studiu psihologic. —

(Continuare și fine).

c) Comparația temperamentelor între sine.

Diferența dintre cele patru temperamente se poate observa mai bine, dacă le cuprindem ca niște dispozițiuni individuale relative la producerea afectelor și tendențelor. La fie-care afect și la fie-care tendență putem distinge doué momente, și anume: 1) energia mai mare ori mai mică, și 2) schimbarea mai repede ori mai lentă a emoțiunii interne. Colericul și melancolicul sînt înclinați spre emoțiuni puternice; din contră, sangvinicul și flegmaticul spre emoții slabe. Sangvinicul și colericul sînt dispuși spre variațiune rapidă, ear melancolicul și flegmaticul spre variațiune lentă. Temperamentele energice, colericul și melancolicul, înclină spre sentimente și emoțiuni de întristare și neplăcere; pe când temperamentele slabe, sangvinicul și flegmaticul, sînt privite ca un dar norocos pentru a puté gusta plăcerile vieții. Cele doué temperamente repezi, cel coleric și cel sangvinic, se ocupă mai mult de impresiunile actuale; pe când cele doué temperamente lente, cel melancolic și cel flegmatic, sînt îndreptate mai mult spre viitor.

5. Etățile.

a) Ființa lor.

Desvóltarea fizică a omului în decursul vieții trece prin mai multe *fase*, cari se numesc *etățile* sau *perioadele vieții*. Distingem patru etăți principale, și anume: 1) etatea infantilă, în primul an după naștere; 2) etatea copilăriei, dela 2—7 ani, 3) etatea adolescenței, dela 7—14 ani; 4) etatea juneței dela 14—21 ani.

b) Etatea infantilă și copilăria.

Fenomenele intelectuale. În primele săptămâni ale vieții organismul omului posedé numai capacitatea *de a simți*. Foamea, receala se manifestă prin țipăt. Sensurile nu sînt încă desvóltate. Abia dela săptămâna a șasea putem urmări *evoluția psihică* a copilului.

Cu încetul se începe inse sinteza senzațiunilor, semnul caracteristic al conștiinței. Adevérata viață

psihică a copilului este *intuițiunea*. Cu plăcere privește el obiectele strălucitoare, cu multe și vii colori. Văzând persoanele din jurul său, ride și face mișcări vesele, ceea ce dovedește, că el își aduce aminte. Conștiința abia deșteptată caută impresiunile spre a-le combina în percepțiuni. De aceea copilul arată o mare *curiositate* de a ști multe de toate despre lucrurile, cari îl întinpină. De aci tendința să vadă și să auză tot lucruri noue. De aci *întrebările* fără sfârșit. Și *fantasia* începe a lucra, dovadă jucăriile, plăcerea de a asculta povestirea basmelor, și conversația copilului până și cu obiectele din jurul său.

Fenomenele afective. Din viața *afectivă* apar mai întâi *sentimentele sensuale*, ca de ex. veselia, când primește nutriment, și displăcerea, când i-e foame. Dintre sentimentele superioare se ivesc *iubirea* față de părinți, frați, șcl; *veselia*, când aceștia se simțesc bine, și *întristarea*, când se simțesc rău, deci natura simpatetică se desvölue tot mai mult. Mai târziu, copilul arată *plăcere* pentru lucruri frumoase și *neplăcere* pentru cele urite. Se începe dezvoltarea *sentimentului estetic*. Pe încet se deșteaptă și *conștiința morală* și se manifestă în veselie, când părinții sau educătorul îl aprobă, și în întristarea, când primește dojenire. *Sentimentul adevărului* e foarte viu: copilul nu spune, decât ceea ce vede, șcl.

Fenomenele voliționale. Aceste fenomene se manifestă mai întâi prin *impulsiunile de nutrire și de mișcare*. Mai târziu se arată și *impulsiunea de imitațiune*. *Poftele* se ivesc și încă cu mare energie, fiind-că copilul nu e în stare de a domina impulsiunile sale. Cam prin anul al 3-lea se arată și *impulsiunea de însoțire*. În fine, când își dă samă de ceea ce voește, și ce mijloace să folosească pentru realizarea dorințelor, se ivește și *voința propriu zisă*, ba în unele cazuri se poate observa și triumful motivelor morale, pre cum de ex. când copilul se reține și nu ia ce e a altora, nu strică obiectele, dă și altuia din mâncarea sa, șcl.

c) Etatea adolescenței.

Caracteristica ei. În această etate dezvoltarea vieții psihice este strins legată de *ocupațiunile serioase* și indeosebi de *învățatură*. Aceasta este perioada *instrucțiunii*. *Intuiția* e mai intensivă, mai completă. *Memoria* pe la anul al 10—12-lea ajunge în dezvoltarea sa la punctul de *calminație*. Se începe și dezvoltarea mai întinsă a *fantasiei*. Activitatea *cugetării logice* încă se pronunță tot mai mult prin *representațiunile generale*. *Sentimentul estetic, logic, etic*, ba și *sentimentul religios* se desvoaltă tot mai tare, și sub o bună conducere se fortifică tot mai mult în conștiința elevului sub forma de *conștiință morală*. *Impulsiunea socială* produce *amicițiile prime, inocente*. *Puterea voinței* se manifestă prin *deliberații* din ce în ce mai clare și conforme cu *legea morală*.

d) Etatea juneței.

În această perioadă dezvoltarea vieții psihice se completează și diversele fenomene psihice ajung să stee în *raport de armonie* unele cu altele. *Inteligența* începe a governa întreaga viață psihică. *Conștiința morală*, basată pe *judicata sănătoasă*, începe să reguleze și să predomine toate impulsiunile. Dacă educația anterioară a fost rațională, etatea juneței este etatea *idealurilor*. Din contră, când educația a fost eronată, juneța se manifestă prin *ilusii, planuri fantastice și excese de tot felul*. Pornirea ideală a junelui nobilitează și înalță și voința sa. Adevărat, că și *sensualitatea* se ridică la cel mai înalt grad, și adesea se începe o luptă între voința morală cu puterea *inteițitoare* a impulsiunilor și *poftelor sensuale*, și în fine idealurile etice devin *triumfătoare* asupra tuturor pornirilor josnice și se pune basă pentru caracterul moral.

Dr. P. Pipos.

Esercțiile premergătoare cetitului.

Dacă aruncăm o privire asupra activității omenești în general, ér în special asupra activității individului, constătam, că nimic în lume, nici un fel de întreprindere, nici un fel de lucrare, nu să face, cel puțin nu să pöte duce la sfârșit bun, fără a-să face pregătirile necesare întreprinderii. Plugariul își pregătesce plugul său, când merge la arat; muerea își pregătesce *requisitele* sale, când să apucă de țesut; și așa mai departe. Va să dică, rezultatul întreprinderii atărnă dela pregătirile, ce să fac înainte de a-să pune omul la lucrul său, ori: rezultatul întreprinderii e proporționat cu pregătirile făcute.

Constătându-să acosta, e lucru natural, e lucru firesc, că la întreprinderi mai mari, la lucrări de o valöre mai însemnată, ori la o lucrare mai grea — și pregătirile, ce să fac, trebuie să se facă cu mai multă băgare de sémă și pe o scară mai întinsă, decât e vorba de a ajunge la un rezultat mai bun.

Nime nu va pune la indoială însemnătatea *esercițiilor verbali* ca pregătire pentru cetit; importanța și însemnătatea lor e cunoscută de totă lumea pedagogică. E întrebarea numai, care ar fi modul și respective, cum ar trebui acestea aplicate mai bine pentru a ajunge scopul, pe care-l urmărim?

Pedagogii moderni s'au ocupat förte mult cu deslegarea acestei întrebări și — conform lucrării celei grele — nici până de presinte nu e deplin luminată aceasta cestiune; nici până de presinte nu sunt toți de acord, când e vorba de deslegarea acestei cestiuni atât de importante.

Dintre tóte metodele cunoscute până aci, ca-cel

mai practic, ca cel mai corespunzător e metodel scris-cetitului, ori metodel scriptologic după cum să mai numesce.

Nu vom stărui asupra avantajilor acestui metodel, nici asupra însemnătății lui, ne fiindu-mi scopul, nici tema acésta; voi vorbi numai, conform temei, despre exercițiile verbali ca pregătire pentru cetit.

E părere, așa dîcînd generală la omenii școliei, că la dezvoltarea sunetului, să se iee de basă dîcerea, carea e a-să desface în cuvinte, acestea în silabe, ér silabele în sunete. Să pôte că au deplin adevăr. Modesta mea experiență însă pe mine, accentuez pe mine în special, mă face a nu mă supune necondiționat acestei păreri. Și étă pentru-ce: dîcerea e un ce abstract și prin urmare cu totul nepotrivity cu capacitatea băeților de anul prim. Și încă, decă luăm în considerare, că acésta e a-să propune băeților chiar la începutul anului, când cercul lor de cunoscintă e nimica, e nul, putem susținé cu tótă positivitatea, că dezvoltarea sinetului pe basa dîcerii, e imposibilă, ori decă da, ceea-ce e cu greu a crede, atunci cetit-scrisul s'ar amâna fôrte tare pentru necelucrări, cari nu sunt necondiționat necesare la măestria cetitului.

Da, dîcerea e un ce abstract și nu arare-ori să întâmplă, că băétul, neputînd înțelege nimic, 'i-să pune o basă nesigură în judecata lui. Căci, neputînd el pătrunde cu mintea lui debilă, își forméză o idee neadevărată despre acésta. De aici edificînd pe acésta basă, crescem un individ nestatornic în judecata sa, un om superficial în tóte și — mai pre sus de tóte — are o urmare rea și asupra caracterelor sërmanilor băeți.

Eșind din școlă și intrînd în școlă cu pregătirile, ce mi-le-am câștigat, lucrăm din greu, sporiul însă nu mă imbucura de fel. Si anume, la cetit, dîcerea îmi dădea mie, dar și băeților mei de cap! Ori câtă trudă, ori câtă ostănelă, sporiul era fôrte neînsemnat. Și pentru-ca să pot învinge acésta, am fost silit a lăsa dîcerea la o parte și a lua de basă la dezvoltarea sunetului numai cuvîntul, care — după putință — e de una silabă, ba, la început, chiar și numai din două sunete.

Prin alegerea cuvintelor ca basă și respective ca pregătire pentru cetit pe lângă ușurința cea mare și progresul va fi mai bun. Învățătorul nu-și va perde timpul cu esplicarea dîcerii; simplaminte va pune pe băét a numi lucrurile lui cunoscute, ori că

'i să fac cunoscute, ér numele cunoscute, să descompun în părțile lor și vice-versa, să înțelege, numai ca eserciții, numai ca pregătire le cetit, fără a-i să face cunoscut și litera. Căci acésta să face numai după-ce băeții sunt pregătiți de ajuns atît prin exercițiile verbali, cât și prin cele scripsali, cari au să mîergă paralel.

Băétul pregătît deajuns prin exercițiile scripsali, face litera cu ușurință; ér pregătît deajuns prin exercițiile verbali, cetesce cu ușurință. Nu numai atît, dar să desvöltă în el voință, care-l pune în activitate continuă, cea-ce e lucru de căpetenie în fiecare școlă.

Iuliu Grofșorean.

Dimitriu Țichindeal.

(disertațiune.)

Bărbații, cari să disting prin viața și operele lor literare pe terenul educațiunei, trăsesc nu numai pentru present, ci activitatea lor este mănósă și binefăcătore și pentru generațiunile următore.

Un astfel de bărbat este în Istoria Literaturiei și a pedagogiei române Dimitrie Țichindeal.

Dînsul este un prototip, model al bărbaților, cari să ocupă de opul cel mare al educațiunei poporului.

La deschiderea institutului nostru preparandial din Arad, dînsul a fost instituit de catechet și prin zelul său și al colegilor săi contimporani, s'a pus o basă solidă la dezvoltarea ulterioară a acestui institut.

Atît ca catechet al institutului nostru preparandial, cât și ca scriitor a avut Țichindeal influință binefăcătore întru luminerea poporului românesc din Ungaria și Bănat.

Acésta influință să vede până în ziua de astăzi din împrejurarea, că la Români cei mai mulți cărturari din popor să gesesc în părțile Ungaro-Banatiche.

Activitatea lui neobosită nu l-a oprit se-și urmeze lucrările și pe terenul literar.

Cea mai însemnată scriere a sa sunt fabulele. Asupra acestei scrieri să exprimă Eliad în următorul mod: „Fabulele lui Țichindeal pot fi pentru Români, pentru totdeauna tablele legii aduse în pustie.”

În aceste întrețesea el o mulțime de învățături morale referitore la redeșeptarea Românilor.

Folosofie, religie, morală, și bună-cuvîntă, tot pot avea Români în ele.

Și în adevăr, fabulele lui Țichindeal au și avut în popor influința, de a deșcepta gustul de cetire, iubire cătră carte și iubire cătră religiunea strămoșescă.

Acesta este meritul bărbatului despre care vorbii.

Idealul întregii vieți al acestui bărbat a fost numai unul: a conlucra cu zel și activitate neobosită pe terenul educațiunii tinerimei, deplin conșcui în inima sa, că un popor se poate rēdica și pōte înainta la perfecțiunea creșcinescă, și prin acēsta la bunăstare și fericire, numai prin o bună educațiune a tinerimei.

Chiar pentru acēsta este instructivă și educativă viața lui Țichindeal, pentru că dēnsul reprezintă într'o formă de cele mai nimerite modul, cum trebuie să lucreze învățatorul și omul de știință la ridicarea și înaintarea poporului său.

Este instructivă viața acestui om mai ales pentru noi pentru tinerime; căci într'ēnsa aflăm o activitate conșcie și neobosită, și o adevărată iubire cătră biserică și cătră popor.

Studiul vieții lui Țichindeal și rezultatele obținute prin activitatea sa neobosită ne va servi nouē generațiunii de astăzi și generațiunilor viitoare când vom intra în viață ca model, spre a ne implui în modul cel mai conșciențios datorințele împreunate cu chemarea noastră viitoare de învățatori și crescători ai poporului românesc.

Dechiarăm deci, că intrând în viață vom trăi și vom lucra, călcând în urmele bărbaților de valōre din trecut și astăzi.

Georgiu Sabu.

D I V E R S E.

* *Prea Sântia Sa* Domnul Episcop al Aradului Ioan Mețianu a emis sub Nr-ul 2458 un cerculariu prin carele atrage atențiunea părinților protopresbiteri și inspectorilor școlari din diecesă asupra următoarei împrejurări și anume: Simțindu-se tot mai mult lipsa de învățatori la școlele noastre populare și mai ales în parochiele mai îndepărtate, și făcēndu-se esperiența, ca la școlele din acele parochii numai atunci se aplică învățatori cualificați, dacă sunt de naștere din acele părți, și ast-feliu prevēdēndu-se, că stațiunile vacante din ast-feliu de parochii. se vor putē îndeplini cu învățatori cualificați numai în cazul, dacă unii din fiii parochienilor de acolo se vor pregăti pentru cariera învățătorescă ast-feliu Prea Sântia Sa atrage atențiunea părinților protopresbiteri și inspectorii școlari, că la esamenele ce se vor ține la finea anului școlastic curent să fie cu deosebită atențiune asupra școlarilor mai talentați și arētând părinții-

lor acelora lipsa de învățatori, precum și însemnătatea carierii învățătoresci să-i sfătuiască a-si trimitte pre fiii lor aici în Arad la cursul de pregătire esistent pe lângă institutul nostru pedagogic, ca ast-feliu, dupa absolvarea aceluia să pōtă absolve cursurile preparandiale și să se pōtă pregăti pentru cariera învățătorescă.

* *Șcire literară.* Domnul Ioan Petranu, profesor la seminarul diecesan din loc Țilele acestea va scōte de sub tipariu un manual intitulat: „Gramatica română pentru școlele secundare. Partea I. Etimologia“. Inregistrăm cu bucurie acēstă șcire, cu atât mai vērtoș, că literatura noastră didactică și de altcum nu prea bogată, togmai reclamă un manual corespundētor de gramatică română. Sperăm, că manualul d-lui Petranu va satisface așteptărilor. Manualul conține prelegerile ținute de Domnia Sa la institutul nostru ped.-teol. de mai mulți ani. Asupra acestei cărți de alt-cum vom reveni la timpul său.

* *Maial român în Arad.* În 14 Maiu (Țiua Înălțării Dlui) au ținut elevii școlelor conf. române îndatinatul maial. Des de diminēță se umplū biserica de școlari, asistând la celebrarea servițiului divin. După sēvērșire porniră școlarii în șiruri de după clase cu musica militară, sub conducerea învățătorilor, cătră pădurea mare unde s'a ținut maialul. Sosind la locul destinat învățătorii au aranjat mai multe jocuri pentru copii, cari au decurs în ordine esemplară. După ameți sau adunat părinții și multime de omeni înveselind și încurajind prin presința lor atât pe școlari cât și pre învățătorii lor; ér prin denariul lor pus și cu acēsta ocasiune pe altariul școlei, ușorând posibilitatea umbiării Țla scōlă a multor școlarii lipsiți de mijlōce. Fapta lor se laudă însăși, pentru care noi în numele școlarilor nostrii li esprimăm și pe acēsta cale sincera noastră mulțămită.

Contribuiri și suprasolviri am primit dela: Ilustr. Sa Ioan Mețianu 5 fl.; Dr. Nic. Oncu 5 fl.; Sigismund Neulender 4 fl.; Petru Truța 4 fl.; Aurel Suciu, Dr. Ioan Suciu câte 3 fl.; Sava Raicu, Georgiu Tesiciu câte 2 fl. 40 cr.; Dr. Virgil Bogdan, Dr. Ilie Precupaș, Dr. Georgiu Vuia, Ioan Beleş, Dimitriu Boneciu și Gavril Bodea câte 2 fl.; Moise Bocsanu, Ioan Ciōra câte 1 fl. 50 cr. Dr. Stefan C. Pop 2 fl. 10 cr.; „Șcōla se fie veselă“, N. N., Iosif Gallu, Traian Vațan, Dr. A. Demian, Dr. I. Némēt, Paul Rozvan, Ioan Petranu, Romul Nestor, Eufrem Barbu, Ioan Krivan, Romul Ciorogar, Vasiliu Mangra, Nicolau Marcu, N. Buchsbaum, Teodor Ceontea, Drag. Adamoviciu, Dr. Georgiu Proca, Iosif Duffner. Vēd. Baruch, Gab. Mosoczy, Simeon Anciu, Iulia Ioanoviciu, Augustin Hamsea, Ioan Caracioni, Iustin Dascal, N. Molnár, Rad. Ursu câte 1 fl.; Dim. Pap, Lazar Curticean, Toma Bēlu, Sava Bogdan câte 70 cr.; Ant. Magiari, N. Vagner, N. Mericskay, N. Sneider, Imre Kabát, Nicolau Gavrilete, Georg Vasiciu, Károly Simon, Florian Moșescu câte 50 cr.; Curticean N., Iosif Dobrēu, Ioan Raicu, Vichentie Belințan, Moisé Gligor, Georgiu Scortariu câte 40 cr.; Ioan Zaslo, Vas. Trifunaț câte 30 cr.; Popoviciu N., Adam G., Nestor R., Gavrilete Nic., Podóbă M., N. N.

câte 20 cr. — D-zeu se le resplătesca cu darul său!
— Arad în 16 Maiu n. 1896. — Iosif Moldovanu, învățător.

* *Cel mai vechiu edificiu de lemn din lume* este o biserică din orașul Burgund din Norvegia, care a fost edificată în suta a 11-a și a fost mai de multe ori reparată și obdusă cu rășină. Lemnul, din care e edificată biserică, este lemn de brad și e construită după un stil fantastic, cu nenumărate turnulețe și pe din lăuntru e ornată cu figuri tăiate din lemn. În biserică se află un altar, care e din piatră. Serviciu divin în biserică acesta nu se mai face.

* *Cel mai vechiu diar german.* Pe temeiul cercetărilor archivistice, se considera până acum ca cel mai vechiu jurnal german, „Frankfurter Journal,” fundat la 1650 de către tipograful Emmel, și apărând odată pe săptămână. După informația Archivei Poștelor însă, se găsește în biblioteca universității din Heidelberg un volum bine păstrat al unui diar tipărit în 1609. Numele locului unde a fost tipărit nu se cunoaște. Titlul diarului sună: „Relația tuturor istoriilor însemnate și memorabile, care se întâmplă în acest an 1609, în Germania de sus și cea de jos, Franța, Italia, Scoția, Anglia, Spania, Ungaria, Polonia, Transilvania, Valachia, Moldova, Turcia etc. Tote le voi tipări așa de fidel, cum le voi fi aflat.”

* *Milioane bête.* O Reuniune de temperanță din Viena, a compus o interesantă statistică despre banii câți mistuie în Austria alcoholismul. Conform acestei statistice în Austria se consumă la an 676.470,000 litre de răchiă, 5,455.600,000 litre de bere și 322.000,000 litre de vin. Din această colosală cantitate de beaură se vine pe o persoană 13·5 litre de răchiă, 107·8 litre de bere și 6·44 litre de vin. Țer în bani plăcerea acesta costă 1500 milioane fl.

* *Originea „bacșișului”.* Moda de a se da bacșiș se derivă din epoca vechiă classică. Romanii țineau Saturnaliile în tot anul prin 17 și 23 Decemvre, cu care ocaziune își făceau daruri mari unul altuia. Cu privilegiul acesta și servitorii căpătau pome, colaci și cu deosebire vin. Acestă cinste, ce se dădea servitorilor, mai târziu s'a schimbat în bani; astfel și-a luat începutul obiceiul de a da bacșiș, care astăzi e o adevărată dare grea.

* *Mănușile astăzi și breacănd-va.* Astăzi „bontonul” țice, că la ori ce ocaziuni trebuie omul să se presente în mănuși. Înainte de asta erau omenii mai scrupuloși în purtarea mănușilor. În Veneția prin suta XV singur numai nobililor le era permis a purta mănuși, Țer decât aflau pe altcine-va cu mănuși, acela nu scăpa de pedepsă. Pe timpul lui Ludovic XIV numai la călărit și la vânătoare era iertat să se pörte mănuși. Garda imperială pedestră se pedepsea cu închisore de cetate, decât purta mănuși. În Anglia s'a introdus mai întâiu mănușile pe timpul reginei Elisabeta; acesta avēnd mâni urite, nici când nu-și desbrăca mănușile, mai târziu s'a introdus numai la curte, apoi și la omenii din provincie.

* *Pentru ce sclipesc stelele?* Precum este sciut, rațele de lumină emanate din stelele ficse fac o cale de mai multe bilioane de miluri prin teren gol și mai trebuie să străbată și prin atmosfera pământului până a-ung la ochii noștri. Dar aerul nici când nu e în perfectă

liniște, și precum scita dela balonari. în păturile de aer, din înălțimi mai mari pot dura cele mai mari furtune, până când imediat deasupra pământului nu se observă nici o mișcare în aer. Rațele stelelor străbat prin aceste regiuni de aer conturbate de furtună și ajung în regiuni acum transparente, acum mai puțin transparente. Deosebi rea în privința transparenței aerului în diferitele regiuni ale atmosferei se manifestă în sclipirea stelelor. Când sclipirea se manifestă foarte tare, trebuie să deducem, că în regiunile mai înalte ale aerului domnesc furtune foarte mari, mai departe, că aceste furtune nu peste multă vreme urmēdă și în regiunile de dinjos. Un savant american a construit un scintilometru, cu care statorese punctuos gradul sclipirii și totodată profeteșce și cum va fi timpul.

* *Harta României.* Până azi — scrie „Ziua” din București — nu avem nici o hartă a țerei, care să întrunescă toate condițiunile cerute. Suntem însă numai cu harta lucrată de statul-maior austriac la 1854. Acestă hartă nu a fost însă de loc modificată de-atunci, astfel, că nu ne mai dă situația esactă a comunelor, drumurilor etc.

Nu e nevoie să arătăm aci de ce mare importanță este să avem o hartă esactă a țerei; acesta o înțelege ori-ce om cult. La noi studiul geografiei, pe de altă parte, este foarte neglijat. Copilul îndată ce ese din clasele primare nu se mai ocupă cu acest studiu și rămâne astfel numai cu cunoștințele, pe care le-a căpătat în cursul primar.

În ce se reduce acest studiu, în special pentru țera noastră, când harta pe care o are la dispoziție este neesactă și imcomplete?

De aceea vedem, că noi vorbim în general, cunoscem mult mai puțin și cu totul inesact țera noastră.

De câți-va ani statul-major al armatei se ocupă cu facerea unei hărți. Acestă însă se face mai mult din punctul de vedere al intereselor militare. Și afară de acesta trebuie să mai trecă câți-va ani până ce se fiă terminată.

Aflăm însă cu plăcere, că cunoscutul nostru profesor de geografie, d-l G. T. Buzoianu e pe punctul de a sfirși o mare hartă a României. Acestă hartă după cât am putut afla, este lucrată pe scara 1/400.000 și va fi cu totul complete. Tote satele și cătunele, drumurile, munți și apele cele mai mari, chiar locurile istorice etc. vor fi însemnate cu o scrupulosă esactitate.

Harta acesta va servi nu numai scolarilor pentru studiul geografiei, d-er tuturor, D-l Buzoianu ne va face un adevărat serviciu, prin această hartă și e cu atât mai de laudat pentru munca ce depune în această lucrare, mai ales că este sciut, că asemenea lucrări, la noi nu se renteză mai nici-odată, când ele sunt făcute cu cheltuială.

Ar fi bine că d-sa să fiă ajutat, prin abonamente, ca să pötă tipări cât mai iute această hartă. Toți cari cunosc pe profesorul de geografie sciu cu câtă pasiune se ocupă el cu studiul geografiei și al cartografiei. Ne putem aștepta deci ca lucrarea d-sale să fiă nu numai o lucrare folositoare, d-er și o adevărată lucrare de artă.

* *Un clopot urias.* Cu ocaziunea încoronării Țarului, ce se va întâmpla în v-eră acesta, într'o turnă-

tóre de clopote din Moscva se va turna un clopot în greutate de 24,000 chilograme pentru biserica Tichonow Clopotul constă 35,000 ruble.

Concurs.

Nr. 2325.

Se publică concurs pentru un stipendiu din fondatia „Faur,” de 120 fl. anual. — Competinții vor produce a) carte de botez că sunt români ort. b) certificat de sărăcie, c) testimoniu cu calcul eminente despre progresul din anul trecut școl. d) certificat despre starea sanitară și purtarea morală, vor studia la gimnasiu, academiă, universitate, școli reale superioare, politehnica, pedagogiă și teologiă. Se preferesc recurenții din familia Faur respective Poynariu. Recursele astfel ajustate se se subșternă la Ven. Consistoriu rom. ort. în Orade până la 25 August a. c.

Arad, 1 Maiu 1896.

Ioan Meșianu, m. p.
episcopul Aradului.

—□—

Pentru deplinirea parohiei de classa a III-a din Mély-Nádas, protopresbiteratul Belințului, devenită vacantă prin resignarea preotului Nistor Badescu, se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare.

Beneficiul parochial face: 1) Una sesiune pământ de 30 jughere și 1/2 jugher întravilan; 2) birul usuat până aci (6 pătrare grâu dela una sesiune) 3) venitul stolar, dela 110 numere de case, — toate aceste la olaltă dau un venit anual de cel puțin 420 fl.

Recursele ajustate conform prescrișelor stat. org. și a regulamentului pentru parohii se se trimite părintelui protopresbiter Iosif Grădinariu, în Belincz u. p. Kiszetó; până la terminul susindicat, érá recurenții cu observarea § 18 din regulamentul vor ave a se presenta în biserică, spre a-și aréta desteritatea omiletică și rituală. —

Sé obsérvá însé că nou alesul va avé în folosință sesiunea numai cu începerea dela 1 Septembrie a. c.

Dat în ședința comitetului parochial, ținută în Mély-Nádas, la 21 Aprilie 1896.

Comitetul parochial.

Cu consensul meu: IOSIF GRĂDINARIU, m. p. protopresbiter.

—□—

Pentru întregirea definitivă a stațiunii învățătoresci dela școla rom. gr. or. confesională din comuna Drăgoești, protopresbiteratul Belințului prin această să escrie concurs cu termin de recurgere de 30 zile computate dela prima publicare în acest organ oficios. —

Emolumintele împreunate cu acest post sunt următoarele: 1) Bani gata 172 fl. 50 cr. 2) 15 meți grâu, 12 meți cucuruz despoiat. 3) 2 1/2 jugere pământ arător. 4) 32 metri cubici de lemne pentru foc din cari este a se încălzi și sala de învățământ. 5) Pentru scripturistica 5 fl. 6) Pentru participarea la conferință 5 fl. 7) Cuartir liber cu grădină de 800 st. □.

Dela competenți se pretinde 1. Testamoniul despre absolvarea preparandiei cu succes bun, 2. Testamoniul de calificare, 3. Testamoniul de limba magiară. 4. Atestat dela oficiul parochial despre purtarea morală. — Recursul cu astfelu de documinte ajustat apoi, și adresat comitetului parochial — să se trimite până la terminul sus indicat oficiului protopresbiterat în Belincz u. p. Kiszetó

În fine dela competenți se mai pretinde să se prezenteze în vreo Duminecă ori sêrbătoare în sfinta biserică

din loc — ear nici de cât în ziua de alegere — pentru a-și aréta desteritatea în cant și tipic.

Drăgoești, la 25 Faur st. v. 1896.

Comitetul parochial.

În conșlegere cu mine: IOSIF GRĂDINARIU m. p. protopresbiter.

—□—

În nex cu Înaltul decis consistorial dto 29 Martie Nr. 8137 ex. 1896; pentru deplinirea definitivă a parohiei din Batta, administrată prin preotul Ilie Moțiu se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumintele anuali împreunate cu această parochiă sunt: Una sesiune parochială și celelalte venite ștolari și birul usuat, cari tóte dau un venit anual aproxinativ de 600 fl. v. a.

Recurenții pentru această parochiă se aviséză, ca recoursele lor instruite cu documentele legali despre calificațiunea pentru parohii de cl. II. și adresate comitetului paroch. în Batta; a-le subșcrne subșcrisului protopresbiter în B. Lippa, până la terminul sus indicat; precum și a se presenta în vre-o Duminecă ori sêrbătoare, în sânta biserică din Batta, spre a-și aréta desteritatea în cant și tipic, și respective în oratoriă.

Batta, la 23 Aprilie v. 1896.

Comitetul parochial.

În conșlegere cu: VOICU HAMSEA, m. p. protopresbiter.

—□—

Concursul publicat în N-rii 3, 4 și 5 ai fôiei „Biserica și Școla” din a. c. pentru deplinirea parohiei vacante din Hodoni, (protopresbiteratul Timișorii), conform rezoluțiunii Venerabilului Consistoriu eparchial dto 8/20 aprilie 1896 N-rul 1855, prin această se escrie de nou, cu aceleași condițiuni de beneficiu și presentare în parochiă. Recursele sunt a se adresa în termin de 30 de zile dela prima aparițiune a acestui concurs repețit, în organul diecesan, la concernintele oficiu protopresbiterat al Timișorii (Fabric).

Comitetul parochial.

Cu consensul protopresb. tractual Dr. TR. PUTICĂ, m. p.

LICITAȚIUNE MINUENDĂ.

Pentru acoperirea cu pleu negru de fer cintuit a acoperemintului dela biserica română gr. ort. din Batta, văpsirea acoperemintului și a turnului, precum și aurirea crucilor, apoi facerea cietirnelor din pleu de cint conform formulațiunii din condițiunile de licitare — se escrie licitațiune minuenda carea se va ținea în 13/25. Maiu. 1896. în localitatea școlei din Batta la 11 ôre nainte de ameadi.

Prețul lucrului și a materialului e satorit în suma de 1054 fl. 98 cr. v. a.

Reflectanții măiestrii cari doresc a întreprinde această lucrare sunt poștiți a-și innainta ofertele lor în scris până în ziua de 5/17 Maiu 1896; comitetului parochial din Batta provêqute cu vadiul de 10%, érá în ziua de 13/25. Mai 1896 când se va ține licitațiunea publică după legitimarea depunerii vadiului de 10% pot licita și oral.

Condițiunile de licitare se pot vedé ori și când la oficiul parochial din Batta.

Batta la 15. Aprilie. 1896.

Comitetul parochial.

Ioanu Miloșiu, m. p.
preș. com. și sin. par.